

የኤርትራ ግርታ

የግጭቱ ትክክለኛ መንስኤ

(ከበላይ አባይ)

(ትርጉም በዘገጅት ክፍሉ)

ኢትዮጵያዊው ምሁር በላይ አባይ የኢትዮ-ኤርትራን ጦርነት በማስመልከት የሂጉ ዩናይትድ ኮሚሽን በሰጠው ውሳኔ ላይ ተመርኩዘው ያቀረቡትን ታሪካዊና ሕጋዊ ትንታኔ በሶስት ተከታታይ ክፍል ማቅረባችን ይታወቃል። በበርካታ አንባቢዎን ዘንድ ትኩረት ያገኘና እድፈትን ያተረፈሳቸው ፅሁፍ መሆኑን ከሚደርሱን የሰልከና የደብዳቤ መልዕክቶች መረዳት ችለናል። ስለ በላይ በአንገሊዝኛ ባዘጋጁት በዚህ ፅሁፍ ክፍል 2 ላይ ደግሞ ግጭቱ የዩናይትድ ክፍለመንግሥት በማለት ተንትነዋል። የኢትዮ-ኤርትራ ጉዳይ ዛሬ በተለያዩ ምክንያቶች ቢሸፈንም፣ የዩናይትድ ማኅበሩ ሥራ ሲፈፀም ዝግጅቱ ተጠናቋል። የማኅበሩ ሥራ ሲጀመርም አስመገባባቶችና ግጭቶች ሲከተሉ እንደሚችሉ ምልክት እየታየ ነው። እዚያ ሳንደርስ የግጭቱ ስነሳስ እንዳት እንደነበር ባዕዳን የዓይን ምስክርነትን በመጥቀስ በላይ አባይ ያዘጋጁትን ፅሁፍ ትርጉሙን እንዳለ ሸቅርበነዋል።

ኤርትራ ኢትዮጵያን እ.ኤ.አ በሜይ 1998 ዓ.ም ስታጠቃ የተጀመረው ጦርነት በአንዳንድ የፕሬስ ሰዎች ዘንድ ለሁለቱም ሃገራት አዋሳኝ በሆነው ድንበር ላይ እንደቀረበ «የግዛት ይገባ ኛል ጥያቄ» ተደርጎ ተወስኗል። ይሁን ብሎ ለፋታ ሃገራት መካከል የተፈረመ ጦርነት አብይ ይዘት ከኢትዮጵያ የረዥም ጊዜ የእርስ በእርስ ጦርነት ተፀንሶ የተወለደ ነው። የሁለቱ መንግስታት የዛሬዎቹ መሪዎች ኢሳይያስና መለስ በመጀመሪያ በኢትዮጵያ የነበረውን ወታደራዊ መንግስት ለመገልበጥ ተባብረው ሰሩ፤ ከዚያ በኋላ የሁለቱን ሃገሮች ፖለቲካዊና ኢኮኖሚያዊ ቁርኝት የተመለከተ ረቂቅ አበጁ። ነገር ግን እ.ኤ.አ በ1990 ዓ.ም መግቢያ በኢሚግሬሽን በዋ ጋና በገንዘብ ፖሊሲ ላይ የወሰደው ውሳኔ እንዲሁም የኢትዮጵያ መንግስት ለዚህ የሰጠው ምላሽ ግጭት አይቀራ መሆኑን አመለከተ።

ጂኦ-ፖለቲካዊ ዕውነታ

በ16ኛው ምዕተ አመት ቱርኮች የኢትዮጵያ የቀይ ባሕር ጠረፍን ከረገጡበት ጊዜ አንስቶ የውጭ ወረራ መልክ ተመሳሳይ ነበር፤ ወራሪው በመጀመሪያ ጊዜ የምፅዋ ወደብን ይረግጣል፤ ከዚያም በጦር ዓውድማ ላይ የሚገጥማቸውን የኢትዮጵያ ተከላካይ ሃይሎች ወደሚገኙበት የአስመራ ከፍተኛ ቦታዎች ያቀናል። ሰሜናዊዎቹ ክልል በኢትዮጵያና በውጭ ወራሪዎች መካከል ለሚነሱ ጦርነቶች እንደ አንድ የግጭት ቲያትር ሆኖ ሲያገለግል ነበር። በቀደመት ጦርነቶች ወቅት የቲያትሩ መድረክ ምድረ ባሕር (አሁን ኤርትራ) ነበር፤ ይሁንና ጣልያኖች እ.ኤ.አ በ1890 ዓ.ም ኤርትራን ከያዙ በኋላ የጦር ዓውድማው አገራባቢ ወደሆነችው የትግራይ ጠቅላይ ግዛት ደቡባዊ ክልል ተዛወረ። ይህ ሁኔታ በየጊዜው እየተደጋገመ ቆይቷል።

የተቆጣጠረ ሁሉ ከሕንድና ከፋታ ምስራቅ ጋር ለሚኖረው የንግድ ግንኙነት ሰላማዊ መግቢያን ለማግኘትና የአባይን ውሃ ፍላጎት ለመቆጣጠር በኢትዮጵያ ላይ የግድ ቁጥጥሩን ማጥበቅ ይኖርበታል። ስለሆነም ኢትዮጵያን ለመቆጣጠር ሲባል የተወሰደው ስትራቴጂያዊ ውሳኔ ለዘመናት እንደፀና ቆይቷል።

በታሪክ እንደሚታወቀው የኢትዮጵያ አዲሶችና የውጭ ፖሊሲ አውጭዎች ይህን ስትራቴጂያዊ እሳቤ በመገንዘብ ለመቋቋም ሲሉ የበኩላቸውን ተግባር አከናውነዋል። ኢትዮጵያ በ16ኛውና በ17ኛው ምዕተ አመት በቱርኮች፣ በ1870 ዓ.ም በእስላማዊ ግብፅ እንዲሁም በ19ኛው ምዕተ ዓመት በክሪስቲያን ለማካይነት በኢጣሊያና በ20ኛው ምዕተ አመት በሞሶሊኒ በኩል ይተደረገባት ወረራ የዚህ የውጭ ወረራ አቅድ አካል ናቸው።

የብሪታኒያና የኢጣልያ የቅኝ አገዛዝ ላዕላይ መዋቅሮች ከኢትዮጵያና ከግብፅ በተነሳሉበት በደህረ ጦርነት ወቅት በጂኦ-ፖለቲካው የተገፋ የአካባቢው ሃይሎች እንደገና ማንበራራት ጀመሩ። በመካከለኛው ምስራቅ የሚገኙ የኢትዮጵያ ስትራቴጂያዊ ጠላቶች በመጀመሪያ የኢትዮጵያንና የኤርትራን አንድ መሆን ተቃወሙ። ከዚያም የኤርትራን ነዋሪዎችና የነፃ አውጭ ግንባሮችን ማስታጠቅና መደገፍ ጀመሩ። ይህ ሁኔታ በግብፅ ናስርና በኢትዮጵያው ሃይለ ስላሴ መካከል በ50ዎቹና በ60ዎቹ (እ.ኤ.አ) አካባቢያዊ ቀዝቃዛ ጦርነት እንዲነሳ እንዲሁም በፈንታው እ.ኤ.አ 1991 ዓ.ም ለፍፃሜ የበቃውን የኢትዮጵያ የእርስ በእርስ ጦርነት እንዲጫር አደረገ። እንደቀደምቶቿ ሁሉ ነፃይቱ ኤርትራ ተመሳሳይ የሆነ ጂኦ-ፖለቲካዊ ጥቅሞች እስካሁን ድረስ የወቅቱ ወረራ እንደ አንድ ታላቅ ተአምር አስደናቂ ነገር ተደርጎ የሚወሰድና የሚታይ አይደለም።

ለም፡፡ ከርስበርስ ጦርነት በኋላ ያለው ፖለቲካዊ ስዕል ኤርትራ እ.ኤ.አ 1972-1991 ዓ.ም ድረስ ለመገንጠል ባደረገችው ትግል ለሻዕቢያ አመራር ትርበት ያላቸው ብዙ ሰዎች ለንቅናቄው ሁለት ራዕይን (ምጽትን) አንፀባርቀዋል። የመጀመሪያው ፖለቲካዊ ሲሆን፤ ሁለተኛው ደግሞ ኢኮኖሚያዊ ነው። እ.ኤ.አ በ1972 ዓ.ም በኢሳይያስ አፈወርቂ አመራር የተጀመረው ትግል ቀዳሚ ዓላማ በወቅቱ በአዲሱ ኃይለ ስላሴ፣ በኋላም በመንግስቱ ኃይለማርያም የሚመራውን መንግስት በትጥቅ ትግል በማፋለም የፖለቲካ ነፃነትን ለመግናፀፍ ነበር። ሁለተኛው ዓላማ ደግሞ ኤርትራን በፈጣን ኢኮኖሚ ለማሳደግ ነበር።

እ.ኤ.አ 1991 ዓ.ም በኢትዮጵያ ዘመናዊ ታሪክ ወሳኝ ምዕራፍ ነበር፤ የለውጥ ንፋስ የነፃ ይቱን ኤርትራ መፈጠር የሚያገዝ ነበር። ከረዥም ጊዜ አስቃቂና ተደጋጋሚ የርስ በርስ ጦርነት በኋላ ኢሳይያስ አፈወርቂ በውስጥ ደጋፊዎቹ ዕርዳታ (በተለይ ሕወሓት በዋንኛነት) እንዲሁም የኢትዮጵያ ስትራቴጂያዊ ጠላቶች (መካከለኛው ምስራቅ የሚገኙት) ባደረጉት ቁሳዊ ድጋፍ በአሸናፊነት ወጣ። ኢሳይያስና ተባባሪዎቹ የመንግስቱ ሃይለ ማርያምን አገዛዝ ገለበጡ። ከጦርነቱ ፍፃሜ በኋላም ከኢሳይያስ የሲቪል መሪነት ችሎታ ውጭ የሆኑ ሶስት ሁኔታዎች የኤርትራን ነፃ ሃገር ሆኖ መፈጠር ማፋጠን ነበረባቸው።

በመጀመሪያ የራሱን አስራ ሁለት ጀኔራሎች ተሰፋ በመቀረጥ በመረሸነና ለድርድር የማይመች ችክ ሰው በመሆኑ በመንግስቱ ኃይለማርያም ላይ እምነት ያጡትና የተሰላፉት ለሚሪ ካና እንግሊዝ እ.ኤ.አ በሜይ 1991 ዓ.ም የርስ በርስ ጦርነት አሸናፊዎች ከሆኑት ወገኖች ጋር ለመግባባትና ለመደራደር ሲሉ የሉንዶንን ኮንፈረንስ (ጉባኤ) ፈጥነው አደራጁ። በዚህ ጉባኤ ላይ የተሳተፉት በተስፋፋይ ዲንቃ (በወቅቱ የኢትዮጵያ ጠቅላይ ሚኒስትር በነበረው) የሚመራው ቡድን፣ ሻዕቢያ፣ ኢሕአዴግና ኦነግ ነበሩ። ለሜሪካ ኤርትራ ነፃ አስተዳደር እንዲኖራት፣ የቀረው የኢትዮጵያ ግዛት በኢሕአዴግ እጅ እንዲቆይና የሉንዶን ስምምነት ዝርዝር ሃሳቦች በጁ ላይ ጉባኤ በአዲስ አበባ ተግባራዊ እንዲሆኑ ሃሳብ አቀረበች።

የኢትዮጵያን ነባር ታሪካዊ አንድነት አጥብቃ ስትደግፍ የነበረችው ለሜሪካ ለሃገሪቱ የወደራት ዕድል ውሳኔ የሆነውን የኤርትራን ነፃነትና ግንጠላ ደገፈች። የአሜሪካ ባለስልጣናት ለሜሪካ ወታደራዊ ጣልቃገብነትን መፈፀም የማትችል እስከሆነ ድረስ ለማዕደኑ ከጠመንጃ በስተኋላ ሕግና ስርዓትን እንዲያስከብሩ ሚድረግ የተሻለ ነበር ብለው ይከራከራሉ። ባለመታደል በርስ በርስ ጦርነት ተካፋይ ከነበሩት አብዮታዊ ፓርቲዎች ውጭ የነበረው አብዛኛው የኢትዮጵያ ክፍል በአዲሱ መንግስት ውስጥ ትርጉም ያለው ድምፅና ቦታ እንዲኖረው ጨርሶ አልተደረገም። የመንግስቱ ሃይለማርያም የግድያና የእስራት ፖሊሲ ሕዝቡን ለስደት ስለዳረገው የፖለቲካ ክፍተት እንዲፈጠር ረዳ።

በሁለተኛ ደረጃ በ50ዎቹና በ60ዎቹ የጋማል አብደል ናስር የፖለቲካ አማካሪና ዋና መሃንዳሰ የነበረው ቡትርስ ቡትርስ ጋሊ እ.ኤ.አ 1991 ዓ.ም መጨረሻ ላይ የተመድ ዋና ፀሐፊ ሆኖ

ቀመጠ። በተመሳሳይ ውስጥ ሕዝብ ውሳኔው ሕጋዊነት እንዲኖረውና ነፃ የሆነች ኤርትራ ዕውቅና እንድታገኝ የበሐሉን ድጋፍ ሰጠ። አሳይያስ አፈ ወርቁ ግብፅ በኤርትራ ላይ የነበሩትን ፖሊሲ የሚደግፍ የቆየ ወዳጅን በተመሳሳይ ውስጥ ከማንኛው ሌላ ምን ዕድል እንዲኖረው ይመኝ ነበር? አሳይያስ የተቀዳጀው ድል ለአሥርተ ዓመታት ለኤርትራውያን የነፃነት ግንባር መጠነ ሰፊ ድጋፍ ያደርጉ የነበሩ በመካከለኛው ምስራቅ የሚገኙ የኢትዮጵያ ስትራቴጂያዊ ጠላቶች ተጨማሪ ድል ነበር።

በሰብተኛ ደረጃ፡- የኢሳያስ አፈወርቁ የቀድሞ አጋርና የቅርብ ወዳጅ የሆነው መለስ ዜናዊ በተመሳሳይ የኤርትራን ግንባላ ያወቀው የአዲሱ የኢትዮጵያ የሽግግር መንግስት መሪ ሆኖ ብቅ አለ። በሁሉም መንገዶችና ሁኔታዎች መለስ ዜናዊ የሽግግር መንግስት መሪ በነበረበት ወቅት ለኤርትራ አራት ወሳኝ አስተዋፅኦችን አድርጓል። በኢ.ኤ.አ የሚደረግ 1991 ዓ.ም የሰላም ጉባኤ ላይ ታሪካዊቷ ኢትዮጵያ እንድትከፋፈል ተስማምቷል። ኤርትራዊያን ብቻቸውን የሚሳተፉበትን ሕዝብ ውሳኔና የመገንጠል ሂደት አወቁ። ኢ.ኤ.አ ጃላይ 1991 ዓ.ም በአዲስ አበባ በተደረገው ጉባኤ ላይ ማለት ነው። ኢ.ኤ.አ በኢፕራል 1993 ዓ.ም በተመሳሳይ ውስጥ የኤርትራን ነፃነት ደግሞ ድምፁን አስምቷል። ኢ.ኤ.አ 1991-1997 ዓ.ም ባለት ጊዜያት ኤርትራን ለመርዳት ሲል የጋራ የኢኮኖሚ ትብብር መርህ ግብርን ቀይሷል።

የመለስ ዜናዊ ዕቅድና መሪ ሃሳብ ሻዕቢያ ኤርትራን ነፃ ሃገር ለማድረግ ያለውን ዓላማ በማሳካት ረገድ ውሳኔነት ነበረው። ስለሆነም ኤርትራ ኢ.ኤ.አ በግንቦት 1998 ዓ.ም ኢትዮጵያን ባጠቃች ጊዜ በድን ሆኖ ነበር። ለኢትዮጵያ ልዑካን እንደተናገረው ከሻዕቢያ ወገን ጥቃት ይፈፀማል ብሎ ጨርሶ እንዳልጠበቀ ነበር። አንደ ዕውተኛ ምንጮች ከሆነ መለስ ዜናዊ ፈፀሞ አልተዘጋጀም ነበር። አየር ጋይሉን በትኗል። በኤርትራውያን ምክር የተነሳ ቁልፍ የሆኑ የሕወሃት የጦር አዛዦችን አባሯል። ሁሉም አዘውትሮ እንደሚናገረው «የኤርትራ አጉቶች» አምኖ ተቀምጧል። ውጤቱም ኢትዮጵያ ድንገት የተከፈተባትን ጥቃት ሀ ብላ እንደገና በመደራጀትና በመነሳት መመከትን ጠይቋል። ከአንድ የሃገር ብሄራዊ መሪ መለኪያዎች አኳያ ሲገመገም መለስ ዜናዊ ብሄራዊ ክህደትን ፈፀሟል።

መለስ ዜናዊ ስለ ኤርትራ ያለው አመለካከት የሕወሃት መሪ ሳለ ከሻዕቢያ ጋር መገናኘት እንደጀመረ የተፈጠረ ነበር። ኢ.ኤ.አ 1975 ዓ.ም የሕወሃት መስራቾች በወቅቱ በነበረው የኢትዮጵያ መንግስት ላይ ለጀመሩት የትጥቅ ትግል የሻዕቢያን አገዛ መቀባ። ሻዕቢያም ተስማማ ይሁንና ስምምነቱ ሕወሃት የኤርትራን ነፃነት በመቀበል ሁኔታ ላይ የተመሰረተ ነበር። ይህም ስምምነት ያስከተለው ውጤት በኤርትራ የጦር ዓውደማዎች በአስር ሺህዎች የሚቆጠሩ የሕወሃት ተዋጊዎች ዕልቂት ነበር። መለስ ዜናዊ ኤርትራ የኢትዮጵያ ታሪካዊ አካል አይደለችም ብሎ የሚያምንና የሚደሰኩር ሰው ነው።... ከኢ.ኤ.አ 1970ዎቹ መጀመሪያ አንስቶ እስከ 1993 ዓ.ም ድረስ በዚህ ተውኔት ውስጥ የተለያዩ ተዋጊያን የራሳቸውን የተወሰነ ግብ ለማሳካት ሲሉ የኢትዮጵያን መንግስት ለማናጋት ሰርተዋል።

ከዚህም የተነሳ፤ የአሁኗ ኢትዮጵያ ከገዛ ራሷ ጥቅም ጋር ፈፀሞ ተግራሪ በሆነ የኤርትራ ፖሊሲ ወጥመድ ሥር ለመውደቅ በቅታለች። ነገር ግን ኤርትራ የፈፀመችው ጥቃት የኢትዮ

ጵያ ሕዝቦች የጋራ ሕልውናቸው በጋራ ጠላት ላይ በመደባረብ የሚከበር መሆኑን ለማመን ተገደዋል። የሕዝቡ የልብ ትርታ እንደገና መምታት ጀመረ፤ እናም በዚህ ጊዜ የለውጡ ንፋስ ለኢትዮጵያ ጠቀሜታ ሲል መንፈስ ጀመረ።

የኤርትራ የኢኮኖሚ ሪዕይ

ከኤርትራ ነፃነትና መለስ ዜናዊ የኢትዮጵያን መነጣጠል ከወደቀበት ጊዜ ጋር ተከትሎ የሻዕቢያ የሪፖርት ጊዜ ሕልም የተፈታ መስሎ ታየ። በታሪክ ፀንታ የቆየችው ኢትዮጵያ ሁለት ሃገር ሆነች። በሻዕቢያ ለሚመራው የኤርትራ አገዛዝ መከፋፈል የአዲስ ዘመን ጀማሪን አበሰረ። ኤርትራ ነፃ ከሆነች በኋላ ኤርትራውያን ሃገራቸው የሲንጋፖርን ሞዴል ተከትላ በፈጣን የኢንዱስትሪና የኢኮኖሚ ዕድገት እንድታደግ ማለም ጀመሩ። ይህ አስገራሚ ዓላማና ዕቅድ ሁለተኛውን የሻዕቢያ ሪዕይ ፀንቦ ወለደ። ይህን ሞዴል መከተል ለኤርትራ ሁለት ችግሮችን ያስከትላል። በመጀመሪያ ደረጃ የኤርትራ የውሃ ግብት እጥረት በመሆኑ ኤርትራ የግብርናውን ደረጃ ዛሬ መሄድ ሊኖርባት ነው። ይህ የግብርና ደረጃ ደግሞ የኢኮኖሚ ዕድገት መለኪያና በኢንዱስትሪው ዕድገት ደረጃ ላይ የሚገባበት ነው።

ነገር ግን ለኢንዱስትሪ ዕድገት አስፈላጊ የሆኑ መሠረቶችን፤ ለሠራተኞች ፍጆታ የሚሆን ርዝብ የምግብ አቅርቦት፤ መካከለኛ ደረጃ ላላቸው የምርት ውጤቶችና ግልጋሎቶች የሚሆን ገበያ ለማደራጀት እጅግ አስቸጋሪ ይሆናል። የኤርትራ ውስጣዊ ገበያ በስፋቱ አነስተኛ ነው ማለት የኤርትራ ኢንዱስትሪ ወደ ውጭ የሚላኩ ሽቀጦችን ተወዳድሮ በመሸጥና ሠራተኛን በርዝብ በማስገባት ሁኔታ ላይ ጥገኛ ሆነ ማለት ነው። ተፈላጊ የሆኑ የሰለጠኑ ሠራተኞችን ለረጅም ጊዜ ያህል የማግኘት ሁኔታ ሁለተኛውን ችግር የሚያስከትል ነው። ምንም እንኳን የኤርትራ ምንጮች ለአሁኑ ያን ያህል አስጊ የሆነ የሰለጠነ ሠራተኛ አጥረት የለም በማለት በጎ ሐድ ቢናገሩም እንዲህ አይነቱ ስልጠና ያላቸው ጠቃሚ ኤርትራዊያን በውጭ ሃገር የሚኖሩ ናቸው።...

ገብተኛና የኢትዮ-ኤርትራ ኢኮኖሚያዊ ትብብር

በግልፅ እንደሚታወቀው የኤርትራ ኢንዱስትሪ መራሽ ዕድገትና ልማት የፀናና ዘላቂ የሚሆን ከሆነ፤ የኢትዮጵያ የልማት አውታር ድጋፍ መስጠት ይኖርበታል። በምንም መስፈርት ቢሆን ራሱን እንዲያራባ ሊፈቅድለት አይገባም። ይሁንና አያንዳንዱ መንግስት ነፃ በሆነ የፖለቲካ አመራር አካል እየተመራ ይህ ዕቅድ እንዴት ገቢራዊ ሊሆን ይችላል? መልሱ በአርግጥም የኤርትራን ነፃነት እንዳለ የምንቀበል ከሆነ የኢትዮጵያ የፖለቲካ ነፃነት ይህንኑ ዕቅድ ገቢራዊ ለማድረግ ሲባል ለድርድር መቅረብ ይኖርበታል የሚል ነው።

ከዚሁ ጋር በተገናኘም ላራ ሳንቶሮ የተባለች ፀሐፊ ኢ.ኤ.አ በጁን 22 ቀን 1998 ዓ.ም ታትሞ በወጣው «The Christian science Monitor» ላይ የሚከተለውን ሃታታ ዘገባ ነበር።

«ከኤርትራ ነፃነት በፊት መለስ ዜናዊና አሳይያስ አፈወርቁ ሰወራት ያህል የሁለቱም ሃገራት ኢኮኖሚ የበለፀገ ለማድረግ በሚረዱ የኢኮኖሚ ትብብር ሞዴል ላይ ሲመከሩ ነበር። ኤርትራ የኢንዱስትሪ መሠረትና የሃይል ምንጭ እንደተሆነና ወደቦቿን ለአስመጪና ለኪነት ተግባር መሰብ መሰብ እንደታወቀ፤ ኢትዮጵያ ደግሞ የግብርና አቅራቢ እንደተሆነ ተመክሯል።

በለውጠው ኢትዮጵያ የኤርትራን ወደቦች ሰከ እንደራሷ አድርጋ እንደተጠቀመ መመከሩን በአዲስ አበባ ተቀማጭ የሆኑ ዲፕሎማቶች በይፋ ገልጸዋል።

...በኢኮኖሚ ተቆራኝቶ የመኖሩን ዕቅድ

እስከ ተወሰነው ነጥብ ድረስ ዘላቂ ለማድረግ እንደሚቻል እናውቃለን። ምክንያቱም በሻዕቢያና በሕወሃት የበላይነት በሚመራው ኢትዮጵያ መካከል የፖለቲካ ጥምረት በመኖሩ ነው። በተጨማሪም የኤርትራን አቋም የሚደግፉ የቆየ ወገኖች በኢትዮጵያ ውስጥ ነበሩ። በኢትዮጵያ አመራር ላይ ያሉ ምሁራን (በአብዛኛው በሕወሃት ውስጥ ያሉ) ለዘመናት የቆየውን የሽግግር ትግራይ ፋክክር ለፖለቲካ ዓላማቸው ሲሉ ይጠቃሳሉ። በሕወሃት ውስጥ የሚገኘው ይህ ክፍል ድርድሩ አፍቃሪ ኤርትራ ከንፍ ተብሎ ተፈርጿል። ይህ ወገን የሽግግር ወይም እነርሱ እንደሚጠሩት የነፍጠኛ ትንሣኤ እንዳይከሰት ሻዕቢያን መደገፍ ይኖርብናል በማለት ይሰብካሉ። ይከራከራሉ።

የሽግግር ትግራይ የአካባቢ ስልጣንን በበላይነት ለመያዝ የሚደረገው ፋክክር ዛሬም ድረስ መኖሩ በጣሙን የሚያፀዕት ነው። በአፄ ሃይለ ሰላሴ ፖሊሲና ከኢጣልያ ወረራ በኋላ በተከሰቱት ውጤቶች የተነሳ ከሁለተኛው የዓለም ጦርነት በኋላ የተዳረገው የአካባቢያዊ የሲቪል ስልጣን ፋክክር እንደገና መራት እንዲረገጥ ተደርጓል። ከኢትዮጵያ ጋር በመንግስት አመራር አብሮ የተቀናጀው የኦሮሞ ክፍልም ለኤርትራውያን ተጨማሪ ድጋፍ ያደርጋል። ኦሮሞዎች የአማራ የትግራይ ሕብረት (አማራ የሚለውን ስም መጠቀም ይመርጣሉ፤ ችግሩን በግን ፋክክር መነፅር ስለማያቀርቡ) ኦሮሞን መጠቀሚያ በማድረግ ለዘመናት የኢትዮጵያን የፖለቲካ መድረክ እንደተቆጣጠረ አድርገው ያምናሉ። እንዲሁም ረጅም ዕድሜ ያልቆጠረው ሕብረት ለመጀመሪያ ጊዜ በመፈረከክሱ በአማራና በትግራይ መካከል ያለው የፋክክር ፍም ለወደፊቱ ኦሮሚያ ጥቅም ሲባል መንግስግን ይኖርበታል።

በኤርትራ የልማት ስትራቴጂ የሚደረገው አገዛ መሸርሸር

ኤርትራ ለወሰደችው አቋም የሚደረገው ድጋፍ በኢኮኖሚ ፖሊሲ መስክና የልማት አውታር ትብብርን በሚመለከት ጭብጥ ረገድ እየተሸሸረ መጣ። የትግራይ አስተዳደር በአካባቢው አነስተኛ ኢንዱስትሪዎችን እየገነባ ሲሄድ (ለኤርትራ ክልላዊ ስትራቴጂ ተቃራኒ የሆነ አርምጃ) ኤርትራዊያን ኤርትራን የኢንዱስትሪ ምርቶች አምራች፤ ኢትዮጵያን ደግሞ የግብርና ውጤቶች አቅራቢ ያደረገው የክልላዊው የስራ ክፍፍል ስትራቴጂ ለውድቀት መዳረጉን ለማወቅ ቻሉ። ኤርትራዊያን በቁጣ የነደዱት በሁለት ምክንያቶች የተነሣ ነው።

በመጀመሪያ ኢትዮጵያ አሃዳዊ አገዛዝን ታራምድ በነበረበት ወቅት እንደነበረው አጉራባቻ ትግራይ ለኤርትራ ሽቀጦች ማራገፊያ እንድትሆን ጠበቀው ነበር። በሁለተኛ ደረጃ በዱር ትግሉ ወቅት በሻዕቢያና በሕወሃት መካከል የነበረውን ታሪካዊ ግንኙነት መሠረት በማድረግ በትግራይ የሚገኙ አስተዳዳሪዎች በአዲስ አበባ ከሚገኙ አለቆቻቸው ጋር ኤርትራዊያን የደረሱበትን የፖሊሲ መግባባትና ስምምነት እንዲያካብሩ ጠየቁ። ኤርትራዊያን የትግራይ ክልል የፈለገው መስዋዕትነት ቢከፈል እንደ ጠላት ተቆጥሮ ከባድ ቅጣት ሊሰጠው ይገባል ብለው ደመደሙ።

የኤርትራዊያንን አመለካከትና አሳቤ በተሻለ አኳኋን በመጠኑ ለመረዳት ስለ አካባቢው ጂኦፖለቲካዊ ግንዛቤ መኖር አለበት። ኤርትራዊያን ከእነርሱ በፊት እንደነበሩት አጣሊያኖች እስከ ጣና ሃይቅና በትግራይ ደቡባዊ ምስራቅ ክፍተኛ ገደላማ ስፍራ ጠርዝ እስከሚገኘው የአሸንጌ ሃይቅ ድረስ ያለው ስሜናዊ ተራራ በእነርሱ

የማንንም...

(ከገፅ 12 የዞረ)

ከሰባት ምስክርነት ምንድን ነው?

ይ/ር መረራ፡- ማንም ኢትዮጵያዊ ወይም ቡድን የራሳቸውን የፖለቲካ አድም የማራመድ መብት ሊኖረው ይገባል። ነገር ግን የአንድ ቡድን ወይም ዘር ምንምና ፍላጎቱን በተቀናት የኢትዮጵያ ሕዝቦች ላይ ለመጫን መልላግና መንቀሳቀስ ተቀባይነት ሊኖረው አይገባም። ስለ ዚህ በእኛ ድርጅት እምነት ሃገሪቷ ለዘመናት ከገባችበት አዘራት (Vicious circle) የምትወጣው የዚህ ቡድን ወይም የዚህ ቡድን እምነትን በሌላው ላይ በመጫን ሳይሆን ሁሉም ግማሽ መንገድ ሄዶ በሚደረስበት ብሔራዊ መንግሥት፣ ሁሉም ተከባብሮ በአኩልነት የሚኖርበት ዲሞክራሲያዊት ኢትዮጵያን መፍጠር ሲቻል ነው። እኔም ሆነኩ የአርማ ብሄራዊ ኮንግረስ እንት ስቃሉ በዚህ አቅጣጫ እንቀጥላለን።

የኢትዮጵያ...

(ከገፅ 4 የዞረ)

እኛ መንሻ ያቀረቡት መለስ ለሽራርና ለባድመ ያንን ያህል የገንዘብ የሰው የሞራል ጉዳት በኢትዮጵያ ሕዝብ ላይ ማድረግ ቸው ቅሌት ብቻ ሳይሆን በኢትዮጵያውያን መካከል የማይደን ጠባሳ ማቆየታቸው ሳይነገራቸው ሊያውቁትና ሊገባቸው በተገባ ነበር። ሌላው ኢትዮጵያ የአማራ ብቻ እንደነበረች ማሰባቸውና አማራን ካጠቁና ከደበደቡ መድረሻ ካሳጡና ካስራቡ ኢትዮጵያን መበታተኑና መሸጥ መለወጡ ይሳካል ብለው ስልታቸውን በተግባር ለመግለፅ መሞከራቸው በታሪካችን ውስጥ ከዮሐንስ እስከ ዘመነ ደርግ ፍጻሜ የወደቁትን ጉሳና ነገድ የማይለዩትን ኢትዮጵያውያን መሪዎቻችንን አባቶቻችንን ወንድሞቻችንንና ልጆቻችንን እንደማዋረድና ባጥንትና በደማቸው እንደማፈዝ ይቆጠራል። ለመንደር ወይም በጠባቡ ለትግራይ ተዋጉ ለሚሏቸው የተሞኙ ወገኖቻቸው የሚያለዩትን አክብሮት ኢትዮጵያን በምስራቅም ሆነ በምዕራብ በሰሜን ሆነ በደቡብ በከፍተኛ ጀግንነት ያቆዩን ወገኖች በጠባብ አዕምሮአቸውና የአስተሳሰብ አድማሳቸው አዋርደዋል። የሞተሩን ብቻ ሳይሆን በሕይወት ያለውንም ቀብረውናል። እዚህ ላይ ለምሳሌ የገነትን በጀኔራል መሉኔታ ቡሊ የተሰየመውን አቋም በጋዖሉም ስም መለየም፣ የልዑል ራስ መኮንን አዳራሽ ለቲርክና ለግብዓት ተጠሪ በነበረው በአሚር አብዱላሂ ስም መለወጥ፣ የቆራሄው ጀግና የደጃዝማች አፈወርቅ ወ/ሰማይት ሐውልት በግብታዊነት እንዲፈርስና እንዲወድም መደረጉን እንኳን እንደምሳሌ በንወስድ ከደርግ መውደቅ ማግስት ጀምሮ ኢትዮጵያ ሕዝቧን እንደ ወገንና ዜጋ የሚያውቅ መንግስት ያልነበራትና ዛሬም የሌላት መሆኑን ያረጋግጣል በዓለማችን ዛሬ አሉ የሚባሉት መንግስታት ሁሉ በዚህ ወይም በዚያ ጉሳና ነገድ ብርታት የተመሠረቱ መሆናቸውን በተጨማሪም ታሪክ ማስረጃነት ለሚመለከቱ ሰዎች አማራ ተብሎ የሚታወቀው ኢትዮጵያዊ የዛሬይቱን ኢትዮጵያ ክልል ጠብቆ በመቆየቱ በባዕዳን ይጠላ እንደሆነ እንጂ በኢትዮጵያዊነት ካባ በተሸፋፈነና በኢትዮጵያ ሃብትና ጉልበት የሚንቀሳቀስ ወገን ከየትኛውም የኢትዮጵያ ነገድ ይምጣ ሊጠላ ሊሰደብና ለሞትና ለውርደት ሊደረግ ባልተገባው ነበር። ታላቁን ብሪታኒያ ታላቅ ያስገደባት ዊላሽን አይሁዶችና ስኮቶች በእንግሊዝውያን መሪነት እንደነበረ ጀርመንን ከጉሳና ከነገዶች ጥርቅም ወደ ታላቁነት ያደረገት የቢስማርክ ፕራሺያ ኖች መሆናቸው፣ መስኮብን በዓለም ታሪክ

ውስጥ በግዛቷ ውስጥ ያሉትን ነገዶችና ጉሳዎች አስተባብረው ወደ ትልቅነት የመፍት ሩሲያውያን መሆናቸው ሊያስጠቅሳቸውና ለሞት ሊደርጋቸው አይገባም። እልቶልላምም። በዚህ መነሻ በቃል ዚያንና በውል በሰምምነትና በመንግሥት የተፈጠሩ ሳይሆኑ በትግልና በጉልበት መሆኑ የታሪክ ሐቅ ነው። ታላቁን የዘመናችንን አሜሪካን የሰረገች ወገኖች እንግሊዝውያንና መሰሉት መሆናቸውን የሚከድ ማን ይሆን? ግን ያንዚዎች ይለቁ አልተባሉም። በዚህ ዝርዝር ብንቀጥል ብዙ ማለት እንችላለን። ልብ በሉ እንደወያኔ አባባል በኢትዮጵያ ውስጥ በሚገኙት ነገዶችና ጉሳዎች መካከል መንግስታት ተደምስሰውና ተጨፍልተው በየገጣች ግፍ ተፈጽሞባቸዋልና ለማርች ይለቁ ማለትንና በሞራል መሪነት ሳትፈጠር ለማርች ፈጠራዊነት የምትባለውን ኢትዮጵያን በታትሞ ለመግለጽ የልሳነው የመለስ ፍልስፍና አስተዳደር የት ሊያደርሰን ይችላል? ለማራን ካጠፋን ኢትዮጵያን እንደልብ እንጠቀምባታለን ያለው መሰሉኝና መሰሉኝ ይዘውት የተነሱት ዕምነት የታለ? የትስ አደረሰቸው? መለስን የኢጣሊያውያንና የምዕራቡ ዓለም የጥፋታችን መልዕክቱኛ ያደረገው ማነው? እነዚህን ጥያቄዎች ኢትዮጵያ የዘነገና የደስታ፣ ያሸናፊነትና የተሸናፊነት፣ የፍትሕና የግፍ ተፈራራቂነት ያጠቃት የሁላችንም አማራጭ የሌላት እናታችን ናትሮ ትላንት ያሳለፈችውን መከራ ለመግለጽ በጋራ ምን ሠርተን እናድናት? ከማለት ሌላ በቂም በቀል እንፋጅ። እንተላለቅ። የመበታተንና የመሠነጣጠቅ እርምጃና የቃላት ስንጠቃ የትም አያደርሰንም። እንርሳ እዩ ምኒልክ ፈጠራችን የምንላት ኢትዮጵያ በምኒልክ ዘመነ መንግስት ከአፍሪካ አገሮች ሁሉ ጣይቱ የአፍሪካ ቁራጭ ከመሆኗ ሌላ ዜጉቿ በሰላምና በመከባበር ከጠረፍ ጠረፍ ጠመንጃቸውን እንዳንጠብ መንገድ አቋርጠው ይጓዙ እንደነበረ የውጭ አገር የአይን ምስክሮች ጽፈውልናል። ይህንን ካለውቅነው እንወቀው። አለዚያ ወያኔ ከወደቀ ኢትዮጵያ አትኖርም አያሉ መደንፋቱ የትም አያደርሰንም። ሽፍቶች እንደዚህ መደንፋት ከቻሉና ካስፈራሩ ሰላውም ወገን መሸፈቱ የማይቀር ይሆናል። ነፃነት ከጠብመንጃ አፈመገብ ይገኛል የሚሉ ካሉ አእምሮአቸውን በሚገባ ይጠይቁት። መልሱ አያጣም ነው። ግትርነት የፖለቲካ ጥበብ አይደለም። ሕዝብን እርስ በርስ ማፋጀቱም የትም አያደርሰንም። በቃላት መጫወቱና ጊዜን በባዶ አየር ላይ አሳምሮ መሰነጣጠቁ ፋይዳ የለውም። ከሺህ ቃላት አንድ ትክክል የሆነ ተግባር ማየቱ ለሕዝብ ጆሮ ተሰማኝነትን፣ ለአይን ደግሞ እርካታን ያስገኛል። የሕዝብን ገንዘብ ለአሉባልታ እያባከነ፣ የሕዝብን ሠርቶ ዳቦ የማግኘት መብት እየረገጠ፣ ሽብርንና ማስፈራራትን ለጭንቅ ማምለጫ እየተጠቀመ፣ ሬዲዮ... ቴሌቪዥን... ጋዜጣን ለውሸትና ላልተገኘ ስምምነት እንደማንባቢያ እየቆጠሩ ማናፋቱ የትም አያደርሰንም። ትናንት የሞሹትና የቀጠሉት፣ ወገንን ያታሉት የት እንደሚገኙ ማስታወስ ካቃተንና በዚያው ከቀጠልን መድረሻችን የማይታወቅ ትቢያ ከመሆን አያመልጥም። ቆሚያለሁ የሚል እንዳለ እንዳይወድቅ ይጠንቀቅ የሚለው ቅዱስ ጳውሎስ ለወያኔና ለአጫቢዎች ትምሕርት ለመስጠት ሳይሆን ይቀራል? አስቡበት። ኢትዮጵያ በረዥም ዘመን ታሪክ በአማራና በአማር ተናጋሪዎች ኢትዮጵያውያን አስተባባሪነት ካፋት ዘመን መቶ ዓመታት ወዲህ ሁላችንም በጋራ የፈጠርናት እናታችን በመሆኗ ባዕድ ይግደላት እንጂ እኛ መሆን የለብንም። ቸር ያለማን።

የኤርትራ...

(ከገፅ 19 የዞረ)

የኢትዮጵያ ግብር ከፋይ ለኤርትራ ቋሚ ደራጎች እንዲሰጥ ለማድረግ የታቀደ ነው። ኢትዮጵያ ነባሩን የባሕር በሯን እንድታጣ በማድረግ የኤርትራ ቀላቢነት ተግባርን እንድትፈፅም ተልዕኮ ተሰጣት። ይህም የድርብ አደጋ (ጉዳት) ጥንታዊ ተምሳሌ ነው። ይህ ኤርትራ የኢትዮጵያን ሃብት እንደፈለገች እንድትፈነጭላት ያስቻላት የሰባቱ ዓመታት የትስሰር መርሃ ግብር መሰሉ ውጤት ነው። ይህንና በስተጨማሪው በኢትዮጵያ ውስጥ የነበረው ማሕበራዊና ፖለቲካዊ ግፊትና ጫና የኢትዮጵያ መንግስት በኤርትራ ላይ ያለውን ፖሊሲ እንዲለውጥ አስገደደው። ድግማውና ዳረግቱ ደረቀ። ኤርትራንም እንድትበገንና ደርቃ እንድትቀር አደረገ። የምግብ አባት የሚያስቃየው መንግስት ጦረኛና አዋቂ ለመሆን ይገደዳል። ይህም የሉንዶንን ስምምነት ውድቀት ያሳያል።

«ረቂቁ»...

(ከገፅ 32 ዞራል)

የሚከተሉትን መብቶች ይጠቃልላሉ።
ሀ/የቀደሚያ ምርመራ በማንኛውም መስክ የተከሰሰ መሆኑን።
ለ/የሕዝብን ጥቅም የሚመለከት መረጃ የማግኘት ዕድልን።
አንቀጽ 29/5 በመንግስት ገንዘብ የሚካሄድ ወይም በመንግስት ቁጥጥር ስር ያለ መገናኛ ብዙሃን የተሰደዩ አስተያየቶችን ለማስተናገድ በሚያስችለው ሁኔታ እንዲመራ ይደረጋል።
አንቀጽ 29/6 እነዚህ መብቶች ገደብ ሊጣሰባቸው የሚችሉው የሃሳብና መረጃ የማግኘት ነፃነት በአስተሳሰባዊ ውጤት ሲገታ አይገባውም በሚል መርህ ላይ ተመሰርተው በሚወጡ ሕጎች ብቻ ይሆናል። የወጣቶችን ደህንነት፣ የሰውን ክብርና መልካም ስም ለመጠበቅ ሲባል ሕጋዊ ገደቦች በዚህ መብቶች ላይ ሲደነገጉ ይችላሉ። የጦርነት ቅስቀሳዎች እንዲሁም ለብላዊ ክብርን የሚከሰቱ የአደባባይ መገሰጫዎች በሕግ የሚከሰሱ ይሆናል።
አንቀጽ 29/7 ማንኛውም ዜጋ ከላይ በተጠቀሱት መብቶች አጠቃቀም ረገድ የሚጠሉ ሕጋዊ ገደቦች ጥሩ ከተገኙ በሕግ ተጠያቂ ይሆናል
ውድ አቶ ዘነሪያ
ይህን ግልፅ ደብዳቤ የፃፍኩልዎት በ12/02/95 ያነሄድነውን ቃል ምልልስ መሰረት አድርጎ የቀረበው ዜና ከቃል ምልልስ ጋር ሲተያይቅ ችግር ያለበት በመሆኑና ከአዲስ ዘመን በስተቀር የተረፉት የመንግስት ሚዲያዎች ዜናውን አካብተው ስላቀረቡ ይህ እንዲሰተካክል ለማሳሰብ ነው። በተጨማሪም ሕዝቡ አስተያየቶቹን፣ አቋሞቹንና እምነቶቹን በግልጽ እንዲያውቀውም ነው። ይህ ደብዳቤ ይፋ ሲሆን፣ ሌሎችም ከነበረው ተሞክሮና ከዚህ ደብዳቤ ትምህርት ይቀስማሉ የሚል ተስፋ ስላለች እንጂ በተከሰተው ሁኔታ ምክንያት ግንኙነታችንና ትብብራችን ይቋረጣል ለማለት አይደለም። አላማውም ሕዝቡ በእርስዎና በአቶ ዳዊት ላይ አሉታዊ አመለካከት እንዲይዝና እንዲያንፀባርቅ ሳይሆን ሁላችንም ከዚህ ትንሽ ስህተት ተነስተን በሕጉ መንግስቱ የተረጋገጠልንን የዲሞክራሲያዊ ስርዓትና የፕሬስ ነፃነት ለማዳበር በምናደርገው ሕንቅስቃሴ አስተዋዕክ ያደርጋል የሚል ፅኑ እምነት ስላለንኩም። በዚህ አጋጣሚ የመንግስት፣ የፖለቲካ ድርጅቶች ልሳናትና የግል ሚዲያዎች ሁሉ ይህን ደብዳቤ በየሚዲያዎቻቸው በኩል ለሕዝብ እንዲያቀርቡልን አደራ አላለሁ።